

The structural relationship of perfectionism on academic achievement anxiety with the mediating role of spiritual intelligence and happiness

Mohammadhosein Zivari Azhar¹, Arsalan Khanmohammadi², AliAsghar Abasi Asfajir³, Babak Hoseinzadeh⁴

1. Ph.D Candidate in Clinical Psychology, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran. E-mail: Hoseinzivari72@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Amol Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran. E-mail: Ar.khanmohammadi@gmail.com

3. Associate Professor, Department of Sociology, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran. E-mail: Asfajir@hotmail.com

3. Assistant Professor, Department of Educational Science, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran. E-mail: Hoseinzadeh2002@gmail.com

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article history:

Received 08 December 2023

Received in revised form 05 January 2024

Accepted 09 February 2024

Published Online 20 March 2024

Keywords:

Academic achievement anxiety, Spiritual intelligence, Happiness, Perfectionism, Seminary students

ABSTRACT

Background: Academic achievement anxiety as an educational problem affects all aspects of the educational system. This structure has become a global concern in current educational environments and has a significant scope in educational systems. The problem is that the relationships of various variables with academic achievement anxiety have been confirmed, but the relationships of variables such as perfectionism, spiritual intelligence and happiness have been neglected in the form of structural relationships, and there is a major research gap in this field.

Aims: This study investigated the effect of perfectionism on academic achievement anxiety with the mediation of spiritual intelligence and happiness of Babol seminary students.

Methods: Structural Equation Modeling was used for the analysis and interpretation of the data. A total of seminary students (220 boys) were selected by convenience sampling. Perfectionism, Academic Achievement Anxiety, Academic Procrastination Scale (Solomon & Rohblum) Spiritual Intelligence and Happiness Questionnaires were used to collect data. The structural equation modeling method was used for data analysis using SPSS version 22 software at the statistical level of 0.05

Results: The results of structural equation modeling showed that the data had an acceptable fit with the conceptual model and was confirmed. According to the structural model of the research, perfectionism had a significant effect on spiritual intelligence, happiness and academic achievement anxiety, and spiritual intelligence, happiness had a significant effect on academic achievement anxiety. Also spiritual intelligence and happiness had mediator role in relationship between perfectionism on academic achievement anxiety.

Conclusion: Therefore, to reduce academic achievement anxiety, interventions that guide students in the direction of knowledge, insight and change of attitude about their academic anxiety should be used.

Citation: Zivari Azhar, M.H., Khanmohammadi, A., Abasi Asfajir, A.A., & Hoseinzadeh, B. (2024). The structural relationship of perfectionism on academic achievement anxiety with the mediating role of spiritual intelligence and happiness. *Journal of Psychological Science*, 23(133), 79-93. [10.52547/JPS.23.133.79](https://doi.org/10.52547/JPS.23.133.79)

Journal of Psychological Science, Vol. 23, No. 133, 2024

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.23.133.79](https://doi.org/10.52547/JPS.23.133.79)

✉ **Corresponding Author:** Arsalan Khanmohammadi, Assistant Professor, Department of Psychology, Amol Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran.

E-mail: Ar.khanmohammadi@gmail.com, Tel: (+98) 9111144884

Extended Abstract

Introduction

Educational progress refers to the amount of learning, skill acquisition, or knowledge attained at a specific stage or age, measurable through relevant tests. Progress in any profession or field of knowledge is essential for a successful future. Factors such as social, economic, family, cultural, and psychological elements can contribute to a lack of success in academic progress or learning a profession, causing anxiety in individuals (Fishstrom et al., 2022).

The primary responders to certain epidemics are the healthcare personnel in hospitals, who risk their lives to fulfill their assigned duties (Huang et al., 2020). Anxiety is an inherent phenomenon in people's lives that influences performance in various situations, and high levels pose a threat to both physical and mental health. Anxiety is particularly prevalent in educational environments (Razzaghi et al., 2022). Academic progress anxiety, a type of anxiety disorder, can arise due to the various tests encountered throughout life. When exams are the primary tool for measuring students' improvement and hold significant importance, academic progress anxiety becomes a serious concern (Zhao et al., 2022).

One potential variable linked to academic achievement anxiety is perfectionism—a personality trait characterized by the pursuit of self-improvement, setting extreme performance standards, and desiring comprehensive self-evaluation (Indliman et al., 2022). In its morbid form, perfectionism involves the belief that anything less than perfect is unacceptable, contributing to the etiology and continuation of mental disorders (Laville et al., 2022). Perfectionism involves a strong desire for progress, often revealing high and unrealistic personal standards. Although perfectionism positively influences progress judgment, it is considered a neurotic trait in psychology (Yahizadeh et al., 2019).

Students, as the spiritual resources of society and future contributors, are vital forces chosen for their talent, creativity, and perseverance. Ensuring their academic progress and a successful, anxiety-free life requires a peaceful and secure mindset in all

dimensions (Khosravi et al., 2019). Spiritual intelligence, a concept arising from global interest in religion and spirituality, combines spiritual and intellectual structures into a cohesive framework (Dosti & Nasti Zaei, 2021). It represents a set of abilities and spiritual resources that, when utilized, enhance adaptability and mental health, allowing effective management of various situations (Sinmar et al., 2022).

Happiness plays a mediating role in the relationship between academic achievement anxiety and perfectionism (Turaman et al., 2022). The quality and planning of the educational environment contribute to enthusiasm for learning and a reduction in academic anxiety. Learners thrive in environments that inspire vitality and cheerfulness, leading to increased motivation and decreased anxiety (Salehi Imran & Abedini, 2017).

Happiness, a subject contemplated by thinkers for centuries, has gained systematic study and measurement attention in recent years (Iveh et al., 2022). Given the high prevalence of academic progress anxiety and its detrimental effects on students' happiness, spiritual intelligence, and perfectionism, and considering the irreparable consequences of academic failure on individuals, families, and societies, this research aimed to explore the structural relationship between perfectionism and academic achievement anxiety, mediated by spiritual intelligence and happiness among students in Babol city.

Method

The current research was applied in nature, utilizing a descriptive-correlation research method and structural equation modeling (SEM) analysis. The statistical population consisted of all male students in Babol city during the academic year 2019-2020, totaling 530 individuals. A sample of 220 students was selected through a simple random sampling method.

The research process involved obtaining permission to conduct the study in boys' seminary schools from the seminary management center of Babol city. Subsequently, three schools were randomly chosen from six boys' seminaries, namely Sadr, Spiriteh, and FiziyeH seminaries. A total of 550 questionnaires

were randomly distributed among male students ranging from level 1 to level 8, with 530 questionnaires ultimately being completed.

Inclusion criteria for participation in the research included being a student of Babol city, being male, and providing written consent. Exclusion criteria encompassed severe medical illnesses (as indicated in the student's academic record) and incomplete questionnaire responses.

The ethical principles governing the research adhered to the Declaration of Helsinki (2013), ensuring privacy, confidentiality, obtaining informed consent from participants, and minimizing harm or risk to the research subjects.

Data collection involved using questionnaires to measure perfectionism, spiritual intelligence, happiness, and academic progress anxiety. The analysis of data was carried out using the structural equation modeling method with SPSS version 22 software, maintaining a statistical significance level of 0.05.

Results

Initially, the identification of outliers involved examining statistical assumptions through tests such as skewness, box plots, and the Kolmogorov-Smirnov test. Subsequently, the removal of outliers was executed using the Mahalanobis test. Following the

verification of data normality, the measurement model for the three research variables was scrutinized and validated. The results of the Average Variances Extracted (AVE) indicated favorable values for all subscales within the measurement model, surpassing the standard threshold of 0.5. This outcome signifies convergent validity.

Furthermore, the Composite Reliability (CR), indicative of structural reliability, demonstrated values exceeding the standard threshold of 0.7. Consequently, both the AVE and CR of the questionnaires were affirmed. To ascertain the relationships between research variables, Pearson's correlation test was employed, and the outcomes are detailed in Table 1.

Table 1. Pearson correlation matrix of research variables

Variable	1	2	3	4
1. Spiritual intelligence	1			
2. Perfectionism	0.472	1		
3. Happiness	0.389	0.589	1	
4. Anxiety	-0.278	0.465	-0.261	1

The results listed in the above table show a significant inverse relationship (0.01) between spiritual intelligence, perfectionism and happiness with academic progress. The results of fit indices obtained from the analysis of data and variables are presented in Table 2.

Table 2. Results of fit indices obtained from the analysis of data and variables are presented

Test Name	Description	Acceptable Values	Obtained Value
χ^2/df	relative chi square/Degrees of freedom	>3	2.572
RMSEA	root mean square error of approximation	>0.01	0.043
GFI	adjusted fitness index	<0/9	0.977
NFI	soft fit index	<0/9	-0.956
CFI	comparative fit index	<0/9	0.943
DF	Degrees of freedom	23	

Conclusion

The primary objective of this study was to investigate the structural relationship between perfectionism and academic achievement anxiety, specifically examining the mediating roles of spiritual intelligence and happiness among students in Babol city. The research findings revealed that perfectionism exerts an indirect influence on students' academic achievement anxiety through the mediating role of spiritual intelligence. This result aligns with the outcomes of previous studies conducted by

Khosravi et al. (2019), Yahiyazadeh et al. (2019), Jafari and Melai (2018), Ebrahim et al. (2022), and Wahabi et al. (2021). The interpretation of this finding suggests that individuals with heightened anxiety levels fear self-evaluation or engaging in actions that may lead to shame. Intelligence serves as a crucial mediator between perfectionism and individual performance (Yahiyazadeh et al., 2019). The absence of superior standards, coupled with perceived challenges in meeting those standards,

appears correlated with psychological dysfunction manifesting as anxiety.

Another noteworthy discovery in this research indicates that perfectionism indirectly influences students' academic achievement anxiety through the mediating influence of happiness. The results demonstrate that perfectionism, mediated by happiness, exerts an indirect impact on students' academic achievement anxiety. This finding is consistent with the conclusions drawn by Zoghi et al. (2018), Indliman et al. (2022), Spadafora et al. (2022), Zapata-Laman et al. (2022), and Malakar (2021). This can be explained by the notion that happier individuals tend to save more, spend more time making decisions, and exhibit future-oriented planning. They possess a greater sense of personal control, enhanced self-esteem, and superior coping abilities with life stressors, ultimately experiencing reduced anxiety and achieving greater academic success. Conversely, individuals with perfectionistic tendencies are more likely to experience heightened academic progress anxiety.

Nevertheless, it is essential to acknowledge certain limitations in this research. The reliance on self-reporting for assessing levels of perfectionism, academic achievement anxiety, spiritual intelligence, and happiness may introduce the possibility of overreported values. Future research endeavors should consider designing and testing more comprehensive, authentic, or culturally specific tools to enhance understanding. The inability to control certain intervening variables, such as students' boredom or lack of concentration while answering questions, represents another limitation. Additionally, the study exclusively focused on male students, limiting the generalizability of the results.

To enhance the reliability and practicality of findings in this domain, future research should encompass broader fields and diverse samples from larger societies.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from the doctoral dissertation of the first author in the field of psychology and education of exceptional children in the Faculty of Psychology, University of Tehran. In order to maintain the observance of ethical principles in this study, an attempt was made to collect information after obtaining the consent of the participants. Participants were also reassured about the confidentiality of the protection of personal information and the presentation of results without mentioning the names and details of the identity of individuals

Funding: This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author was the senior author, the second were the supervisors and the third was the advisors.

Conflict of interest: the authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: I would like to appreciate the supervisor, the advisors, the parents in the study.

ارتباط ساختاری کمال گرایی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی با نقش میانجی گر هوش معنوی و شادکامی

محمدحسین زیوری اظهر^۱، ارسلان خان محمدی^۲، علی اصغر عباسی اسفجیر^۳، بابک حسین زاده^۴

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

۲. استادیار، گروه روانشناسی، واحد آمل، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران.

۳. دانشیار، گروه جامعه شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

۴. استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه: اضطراب پیشرفت تحصیلی به عنوان یک مسئله آموزشی همه ابعاد سیستم آموزشی را تحت تأثیر قرار می دهد. این سازه به یک نگرانی جهانی در محیط های آموزشی کنونی تبدیل شده است و در نظام های آموزشی گستره قابل توجهی دارد. مسئله این است روابط متغیرهای مختلفی با اضطراب پیشرفت تحصیلی تأیید شده است. اما روابط متغیرهایی مانند کمال گرایی، هوش معنوی و شادکامی در قالب روابط ساختاری مغفول واقع شده است و در این زمینه شکاف تحقیقاتی عمده ای وجود دارد.

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی مدل یابی روابط ساختاری کمال گرایی با اضطراب پیشرفت تحصیلی براساس نقش واسطه گری هوش معنوی و شادکامی در طلاب شهر بابل انجام شد.

روش: جامعه آماری کلیه طلاب پسر شهر بابل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند که تعداد ۲۲۰ نفر، به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه های کمال گرایی (هیل و همکاران، ۲۰۰۴)، هوش معنوی (عبداله زاده و همکاران، ۱۳۸۷)، شادکامی (آکسفورد، ۱۹۸۹) و اضطراب پیشرفت تحصیلی (الپرت و هابر، ۱۹۶۰) به عنوان ابزار پژوهش استفاده شد. از روش مدل یابی معادلات ساختاری برای تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ در سطح آماري ۰/۰۵ استفاده شد.

یافته ها: نتایج مدل یابی معادلات ساختاری نشان داد که داده ها با مدل مفهومی برازش قابل قبولی داشته و مورد تأیید قرار گرفت. مطابق با مدل ساختاری پژوهش کمال گرایی، اثر معناداری بر روی هوش معنوی، شادکامی و اضطراب پیشرفت تحصیلی، هوش معنوی و شادکامی بر روی اضطراب پیشرفت تحصیلی داشت. هم چنین هوش معنوی و شادکامی در ارتباط بین کمال گرایی و اضطراب پیشرفت تحصیلی نقش میانجی داشتند ($P < 0/01$).

نتیجه گیری: با توجه به نتایج این مطالعه می توان پیشنهاد کرد که منظور کاهش اضطراب پیشرفت تحصیلی طلاب می توان از مداخله هایی که در راستای شناخت، بینش و تغییر نگرش درباره افکار خود نسبت به اضطراب تحصیلی هدایت می کنند، استفاده شود.

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۱۷

بازنگری: ۱۴۰۲/۱۰/۱۵

پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۰

انتشار برخط: ۱۴۰۳/۰۱/۰۱

کلیدواژه ها:

اضطراب پیشرفت تحصیلی،
هوش معنوی،
شادکامی،
کمال گرایی،
طلاب

استناد: زیوری اظهر، محمدحسین؛ خان محمدی، ارسلان؛ عباسی اسفجیر، علی اصغر؛ و حسین زاده، بابک (۱۴۰۳). ارتباط ساختاری کمال گرایی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی با نقش

میانجی گر هوش معنوی و شادکامی. مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۳۳، ۷۹-۹۳.

مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۳۳، ۱۴۰۳. DOI: [10.52547/JPS.23.133.79](https://doi.org/10.52547/JPS.23.133.79)

مقدمه

پیشرفت تحصیلی، یکی از اولویت‌های اصلی مدارس است و به آن‌چه که یک دانش‌آموز، معلم، و یا یک مؤسسه به اهداف آموزشی خود باید دست یابد، اشاره دارد. دو شاخص سنتی عملکرد تحصیلی وجود دارد. یعنی نمرات و بالاترین سطح از پیشرفت تحصیلی. مسلماً این دو شاخص مهم‌ترین مسئله برای معلمان، دانش‌آموزان، والدین و تصمیم‌گیران، است (رسولی و همکاران، ۱۳۹۸). پیشرفت تحصیلی به معنی میزان یادگیری و یا اکتساب مهارت‌ها و یا دانشی است که برای یک مقطع و یا سن بخصوصی وضع شده و به وسیله آزمون‌های مربوطه قابل اندازه‌گیری باشد. پیشرفت در هر حرفه و یا دانش لازمه یک زندگی موفق برای آینده هر فرد می‌باشد. عدم موفقیت در پیشرفت تحصیلی و یا یادگیری هر حرفه‌ای می‌تواند ناشی از عوامل گوناگونی چون عوامل اجتماعی، عوامل اقتصادی، خانوادگی، فرهنگی و در نهایت عوامل روانی باشد که موجب ایجاد اضطراب در فرد می‌شود (فیشستروم و همکاران، ۲۰۲۲). خط اول مقابله با همه‌گیری‌های خاص، پرسنل بهداشتی بیمارستان‌ها هستند که جان خود را برای انجام وظایف محوله در معرض خطر قرار می‌دهند (هیوآنگ و همکاران، ۲۰۲۰). اضطراب پدیده انکارناپذیری در زندگی افراد است که عملکرد فرد را در موقعیت‌های گوناگون تحت تأثیر قرار می‌دهد. چنان‌که سطوح بالایی از آن تهدیدی برای سلامت جسمی و روانی افراد است. اضطراب، همراه همیشگی آموزش است. اضطراب مشکل شایع در محیط‌های آموزشی است (رزاقی و همکاران، ۱۴۰۲). هر دانش‌آموز و دانشجو گاهی در مدرسه مقداری احساس اضطراب می‌کند. ولی اضطراب در برخی به‌ویژه زمان امتحانات، به‌طور جدی بروز می‌کند، تا جایی که در بعضی از مواقع، مانع یادگیری و کاهش پیشرفت تحصیلی می‌شود (بایتمیر، ۲۰۲۲).

محور اصلی برنامه‌های آموزشی در کشور بر استفاده مناسب از تمامی پتانسیل‌های افراد در زمینه‌های مختلف در راستای فراهم کردن زمینه رشد و شکوفایی استعدادها و بالقوه و کمک به آرامش نسبی آن‌ها در طول دوره تحصیلی است. یکی از مهم‌ترین جنبه‌های پیشرفت همه‌جانبه دانشجویان و دانش‌آموزان، کمک به رفع عوامل و موانعی است که مانع خلاقیت‌های فردی و سلامت روانی شوند؛ از طرفی قرار گرفتن دانش‌آموزان در معرض

ارزشیابی‌های مختلف امری اجتناب‌ناپذیر است، لذا شناسایی صحیح و به موقع این موانع باعث آرامش و ارتقای بیش‌تر می‌شود؛ اضطراب پیشرفت تحصیلی یکی از این موانع است (یحیی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹). اضطراب پیشرفت تحصیلی^۱ یکی از انواع اختلالات اضطرابی است که به سبب گستردگی آزمون‌های مختلف در طی مراحل زندگی می‌تواند باعث ایجاد اضطراب شود. زمانی که امتحان تنها ابزار سنجش ارتقای دانش‌آموزان و دانشجویان قرار گیرد و از اهمیت بالایی برخوردار شود اضطراب پیشرفت تحصیلی جدی خواهد شد (ژائو و همکاران، ۲۰۲۲). یکی از متغیرهای احتمالی مرتبط با اضطراب پیشرفت تحصیلی، کمال‌گرایی^۲ است. کمال‌گرایی یک ویژگی شخصیتی است که به‌وسیله سعی برای خودشکوفایی و تدارک معیارهای افراطی برای عملکرد توأم با تمایل برای ارزیابی کلی شاخص نزد فرد مشخص می‌گردد (ایندلیمان و همکاران، ۲۰۲۲). کمال‌گرایی باوری است مبنی بر این که می‌توان و باید به یک حالت کامل و بدون عیب دست یافت. در شکل مرضی کمال‌گرایی، اعتقاد یا باور به این موضوع است که کار یا بازده هر چیزی که کامل نیست، غیر قابل قبول است. کمال‌گرایی یکی از ویژگی‌های شخصیتی است و نقش مهمی در علت‌شناسی و استمرار دوره بالینی آسیب‌های روانی بازی می‌کند (لاویل و همکاران، ۲۰۲۲). کمال‌گرایی به‌عنوان سبک شخصیتی در نظر گرفته می‌شود که در آن برای انجام اعمال بدون نقص تلاش زیادی کرده و معیارهای بالایی را برای ارزیابی در رفتار در نظر می‌گیرند کمال‌گرایی نیاز شدید برای پیشرفت است و این گرایش به صورت معیارهای شخصی بالا و غیر واقع‌بینانه آشکار می‌شود. اگرچه کمال‌گرایی بر قضاوت پیشرفت اثر مثبت دارد اما به‌عنوان صفتی نوروپاتیک در روانشناسی محسوب می‌شود (یحیی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹).

ذوقی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهش خود نشان دادند که بین کمال‌گرایی و اضطراب امتحان ارتباط وجود دارد. نتایج یافته ایندلیمان و همکاران (۲۰۲۲)، نشان داد که بین افراد با کمال‌گرایی بالا، اضطراب پیشرفت تحصیلی بالاتری را نیز تجربه می‌کنند. نتایج یافته اسپادافورا و همکاران (۲۰۲۲)، نیز نشان داد که بین کمال‌گرایی و اضطراب تحصیلی ارتباط وجود دارد.

1. Academic achievement anxiety

2. Perfectionism

هوش معنوی^۱، در رابطه بین کمال‌گرایی و اضطراب پیشرفت تحصیلی، نقش میانجی دارد. دانش‌آموزان به‌عنوان منابع معنوی جامعه و آینده‌سازان کشور، نیروهای برگزیده از نظر استعداد، خلاقیت و پشتکار هستند و لازمه پیشرفت تحصیلی و زندگی موفقیت‌آمیز و بدون اضطراب آن‌ها، برخورداری از آرامش و امنیت خاطر در کلیه ابعاد است (خسروی و همکاران، ۱۳۹۹). هوش معنوی یکی از مفاهیمی است که در پرتو توجه و علاقه جهانی روانشناسان به حوزه دین و معنویت، مطرح شده که سازه‌های معنویت و هوش را درون یک سازه جدید ترکیب می‌کند (دوستی و ناستی زایی، ۱۴۰۱). هوش معنوی بیانگر مجموعه‌ای از توانایی‌ها و ظرفیت‌ها و منابع معنوی است که کاربست آن‌ها موجب افزایش انطباق‌پذیری و در نتیجه سلامت روان افراد می‌شود. هوش معنوی به ما اجازه می‌دهد که تا آن جایی که ممکن است موقعیت را تغییر یا بهتر کرده و در واقع، آن را اداره کنیم (سینمار و همکاران، ۲۰۲۲). هوش معنوی، یکپارچه‌کننده زندگی درونی و معنوی با زندگی بیرونی و محیط کار است، به طوری که می‌تواند در کاهش مشکلات و مسائل بیرونی و اجتماعی مؤثر واقع شود (حضرت بگی و همکاران، ۱۴۰۱). هوش معنوی برای شناسایی انتخاب‌هایی که در بهزیستی روانشناختی و رشد سلامتی کل بشر نقش دارند، امری لازم است؛ بنابراین، هوش معنوی مکانیسمی است که توسط آن کیفیت زندگی افراد، بهبود می‌یابد (ما و وانگ، ۲۰۲۲). یحیی‌زاده و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی خود دریافتند که کمال‌گرایی تحصیلی با میانجی‌گری هوش معنوی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر دارد. نتایج یافته خسروی و همکاران (۱۳۹۹)، نشان داد که هوش معنوی در رابطه بین کمال‌گرایی و امید به زندگی مدیران، نقش واسطه‌ای دارد. جعفری و ملایی (۱۳۹۸)، در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در ارتباط بین هوش معنوی و پیشرفت تحصیلی نقش واسطه‌ای دارد. ابراهیم و همکاران (۲۰۲۲) و و هابی و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند که کمال‌گرایی با میانجی‌گری هوش معنوی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی طلاب تأثیر غیرمستقیم دارد.

شادکامی^۲ نیز در ارتباط بین اضطراب پیشرفت تحصیلی و کمال‌گرایی، نقش واسطه‌ای دارد (تورامان و همکاران، ۲۰۲۲). شادابی و نشاط فضای

آموزشی در کیفیت و برنامه‌ریزی آموزشی دارد. شور و شوق به تحصیل و عدم اضطراب تحصیلی ارتباط نزدیکی با محیط آموزشی آن‌ها دارد. فراگیران از محیط و فضاهایی که نشاط و شادابی را القا کند، لذت می‌برند و به دلیل افزایش انگیزه، پیشرفت تحصیل خواهند داشت و از میزان اضطراب آن‌ها کاسته می‌شود (صالحی‌عمران و عابدینی، ۱۳۹۷). شادکامی، ذهن متفکرین را برای هزاران سال به خود مشغول داشته است. هرچند که فقط در چند سال اخیر است که به شیوه نظام‌دار مورد مطالعه و اندازه‌گیری قرار گرفته است (ایوه و همکاران، ۲۰۲۲). شادکامی، احساسی است که همه خواهان آن هستند. اما تعداد کمی به آن دست می‌یابند. نشانه مشخصه چنین احساسی، قدردانی، احساس رضایت و علاقه به خود و دیگران است. عادی‌ترین حالت ذهنی آن، حالت خشنودی و شادی است. اغلب مردم آن‌چه را که در رابطه با زندگی‌شان اتفاق می‌افتد به صورت خوب یا بد ارزیابی می‌کنند و طبیعتاً قادر به قضاوت در مورد زندگی خود هستند. آن‌ها تقریباً همیشه هیجانات و خلقیاتی را تجربه می‌کنند که یا مؤلفه خوشایند دارد و منجر به یک واکنش مثبت می‌شود و یا مؤلفه‌ای ناخوشایند دارد و واکنش منفی را می‌طلبد. شادکامی در برگیرنده انواع ارزشیابی‌هایی است که فرد از خود و زندگی‌اش به عمل می‌آورد. این ارزشیابی‌ها، مواردی از قبیل خشنودی از زندگی، هیجان و خلق مثبت، فقدان افسردگی و اضطراب را شامل می‌شود و جنبه‌های مختلف آن نیز به شکل شناخت‌ها و عواطف می‌باشد (جیانگ و همکاران، ۲۰۲۲). زاپاتا-لامانا و همکاران (۲۰۲۲)، در مطالعه خود دریافتند که بین شادکامی با عملکرد تحصیلی ضعیف ارتباط وجود دارد. مالاکار (۲۰۲۱)، نیز نشان دادند که بین شادکامی با اضطراب تحصیلی ارتباط معناداری وجود دارد.

با توجه به شیوع بالای پدیده اضطراب پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان و اثرات مخرب آن بر شادکامی هوش معنوی و کمال‌گرایی آن‌ها و با توجه به این‌که افت تحصیلی پیامدهای جبران‌ناپذیری مالی، اجتماعی و روانشناختی برای فرد، خانواده و جامعه در پی دارد و می‌تواند به‌عنوان مانعی جدی در موفقیت‌های علمی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در نظر گرفته شود و با در نظر داشتن این مسأله دانش‌آموزان طلاب مقطع متوسطه در دوره حساس رشدی قرار دارند و این ویژگی‌های منفی می‌تواند

1. Spiritual intelligence

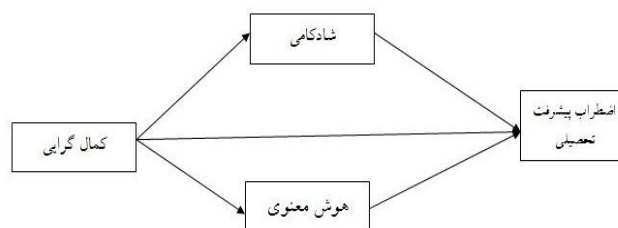
2. Happiness

(ب) ابزار

پرسشنامه کمال‌گرایی^۱ (PQ): این پرسشنامه توسط هیل و همکاران در سال ۲۰۰۴ طراحی شد. ۵۸ سؤال و ۶ خرده‌حساسیت بین‌فردی، تلاش برای عالی بودن، نظم و سازماندهی، ادراک فشار از سوی والدین، هدفمندی و استانداردهای بالا برای دیگران دارد. این مقیاس بر اساس طیف لیکرت چهار گزینه‌ای کاملاً مخالف (=۱)، مخالف (=۲)، موافق (=۳)، و کاملاً موافق (=۴) درجه‌بندی شده است. در این مقیاس، کمترین نمره ۵۸ و بیشترین نمره ۲۳۲ می‌باشد. میزان پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ و روایی محتوایی و صوری آن نیز مطلوب گزارش شد (هیل و همکاران، ۲۰۰۴). در پژوهش عمادی و همکاران (۱۳۹۹)، میزان پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به‌دست آمد و روایی آن نیز مورد تأیید قرار گرفت. در این پژوهش نیز میزان ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به‌دست آمد. پرسشنامه هوش معنوی^۲ (SIQ): این آزمون در سال ۱۳۸۷ توسط عبدالله زاده و همکاران هنجار شده است. این پرسشنامه ۲۹ سؤال و دو خرده‌مقیاس درک و ارتباط با سرچشمه هستی (۱۲ سؤال) و زندگی معنوی با اتکا به هسته درونی (۱۷ سؤال) دارد که در طیف لیکرت پنج درجه‌ای از کاملاً مخالف=۱، مخالف=۲، تاحدودی=۳، موافق=۴ و کاملاً موافق=۵ تنظیم شده است. دامنه نمرات از ۲۹ تا ۱۴۵ می‌باشد. در مرحله نهایی پرسشنامه روی ۲۸۰ نفر گروه نمونه اجرا شد، پایایی در این مرحله ۰/۸۹ به‌دست آمد. برای بررسی روایی علاوه بر روایی محتوایی صوری که سؤال‌ها با نظر متخصص روانشناسی تأیید شد. از تحلیل عاملی نیز استفاده شد (عبدالله‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸). در این پژوهش نیز میزان ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به‌دست آمد.

پرسشنامه شادکامی^۳ (HQ): آزمون شادکامی آکسفورد در سال ۱۹۸۹ توسط تهیه شده است. این پرسشنامه ۲۹ ماده چهار گزینه‌ای دارد که گزینه‌های آن به ترتیب از ۰ تا ۳ نمره‌گذاری می‌شوند و جمع نمرات مواد ۲۹ گانه، نمره کل مقیاس را تشکیل می‌دهد. نمره کل آزمودنی از ۰ تا ۸۷ در نوسان است. در نسخه اصلی پرسشنامه، ضریب آلفای ۰/۹ و روایی محتوایی و صوری آن را مطلوب گزارش شد (آرگیل و همکاران، ۱۹۸۷). علی‌پور و نوربالا (۱۳۸۷)، ضریب پایایی این پرسشنامه را با استفاده از آلفای کرونباخ

مانعی جدی در دستیابی به اهداف‌شان باشد. بر اساس آنچه که بیان شد. بنابراین پژوهش حاضر در صدد پاسخ‌گویی به این سؤال اساسی است که آیا مدل ساختاری کمال‌گرایی با اضطراب پیشرفت تحصیلی: نقش واسطه‌گری هوش معنوی و شادکامی در طلاب شهر بابل از برآزش خوبی برخوردار است؟

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: پژوهش حاضر، از لحاظ هدف، از نوع کاربردی و روش پژوهش توصیفی-همبستگی و تحلیل مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) بود که با استفاده از نرم‌افزار Amos نسخه ۲۳ انجام شد. جامعه آماری کلیه طلاب پسر شهر بابل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به تعداد ۵۳۰ نفر بودند که از این تعداد ۲۲۰ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. روش اجرای پژوهش بدین صورت بود که ابتدا از مرکز مدیریت حوزه علمیه شهرستان بابل، مجوز اجرای پژوهش در مدارس علمیه پسرانه اخذ گردید. سپس از بین ۶ مدرسه علمیه پسرانه، ۳ مدرسه به صورت تصادفی انتخاب و با حضور در ۳ مدرسه علمیه صدر، روحیه و فیضیه، ۵۵۰ پرسشنامه به صورت تصادفی در بین دانش‌آموزان طلاب پسر سطح ۱ تا سطح ۸، توزیع و در نهایت ۵۳۰ پرسشنامه تکمیل گردید. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل این موارد بود: دانش‌آموزان طلاب شهر بابل بودن، پسر بودن و داشتن رضایت کتبی. و ملاک‌های خروج ابتلا به هرگونه بیماری طبی شدید (با مراجعه به پرونده تحصیلی دانش‌آموز) و ناقص پاسخ دادن به سؤالات پرسشنامه‌ها بود.

3. Happiness Questionnaire

1. Perfectionism Questionnaire

2. Spiritual Intelligence Questionnaire

شد. در این پژوهش نیز میزان ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد. از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ در سطح آماري ۰/۰۵ استفاده شد.

یافته‌ها

مشارکت کنندگان در پژوهش حاضر ۲۲۰ نفر بودند که ۶۰ نفر (۲۷ درصد) پایه یک حوزه بودند، ۴۰ نفر (۱۸ درصد) پایه دو، ۳۵ نفر (۱۵ درصد) پایه سوم، ۳۵ نفر (۱۵ درصد) پایه چهارم، ۱۵ نفر (۷ درصد) پایه پنجم، ۱۵ نفر (۷ درصد) پایه هشتم بودند. در ابتدا با بررسی پیش‌فرض‌های آماري با استفاده از آزمون‌های، کشیدگی و چولگی، جعبه‌ای، کولموگروف-اسمیرنوف داده‌های پرت شناسایی، سپس با استفاده از آزمون ماهالانویس داده‌های پرت حذف گردید، همچنین پس از بررسی نرمالی داده‌ها مدل اندازه‌گیری سه متغیر پژوهش بررسی و تأیید گردید، همچنین نتایج میانگین واریانس‌های استخراجی (AVE) نشان می‌دهد تمامی خرده مقیاس‌ها در مدل اندازه‌گیری مقادیر به دست آمده آن از حد معیار ۰/۵ بزرگ‌تر می‌باشد که نشان دهنده روایی از نوع همگرا است، همچنین پایایی مرکب (پایایی سازه) نشان‌دهنده آن است که مقادیر به دست آمده از مؤلفه‌ها از حد معیار ۰/۰۷ بیشتر می‌باشد و بنابراین موضوع AVE و CR پرسشنامه‌ها تأیید می‌گردد. یافته‌های توصیفی در جدول ۱ ارائه شده است.

۰/۸۲ به دست آوردند و روایی آن را نیز مورد تأیید قرار دادند. در این پژوهش نیز میزان ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمد. پرسشنامه اضطراب پیشرفت تحصیلی^۱ (AAAQ): آزمون اضطراب پیشرفت تحصیلی در سال ۱۹۶۰ توسط آلپرت و هابر به منظور ارزیابی اضطراب مربوط به پیشرفت تحصیلی ساخته شده است. این مقیاس یک ابزار خودگزارشی است که از ۱۹ عبارت تشکیل شده است. آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (از همیشه = ۱ تا هرگز = ۵) میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات آن را مشخص کند. آزمون اضطراب پیشرفت دارای دوزیر مقیاس اضطراب تسهیل کننده (۹ عبارت) که میزان اضطراب برانگیزاننده را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و زیر مقیاس اضطراب تضعیف کننده (۱۰ عبارت) که میزان اضطرابی را که در عملکرد اختلال ایجاد می‌کند، ارزیابی می‌کند، است. برای به دست آوردن نمره هر زیر مقیاس باید امتیاز همه عبارات مربوط به زیر مقیاس مورد نظر را با هم جمع می‌شود. پایایی حاصل از روش بازآزمایی آزمون در فاصله ۱۰ هفته برای زیر مقیاس اضطراب تسهیل کننده ۰/۸۳ و برای زیر مقیاس تضعیف کننده ۰/۸۷ گزارش شده است. همچنین پایایی این آزمون در فاصله ۸ ماه برای زیر مقیاس اضطراب تسهیل کننده ۰/۷۵ و برای زیر مقیاس اضطراب تضعیف کننده ۰/۷۶ بوده است. همبستگی معنادار آزمون پیشرفت با مقیاس‌های مختلف عملکرد تحصیلی حاکی از روایی ملاک این آزمون است (آلپرت و هابر، ۱۹۶۰). در پژوهش یحیی‌زاده و همکاران (۱۳۹۹)، میزان پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ و روایی آن نیز مطلوب گزارش

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی

متغیر	خرده مقیاس	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	چولگی	کشیدگی
هوش معنوی	درک ارتباط با سرچشمه هستی	۴/۲۳۰	۰/۵۴۲	۰/۲۹۴	-۱/۱۵۶	۰/۸۷۴
	زندگی معنوی یا اتکا به هسته درونی	۳/۹۹۵	۰/۶۰۳	۰/۳۶۵	-۰/۵۶۵	۰/۱۳
کمال‌گرایی	حساسیت بین فردی	۳/۱۵۵	۹/۹۴۴	۹۸/۸۸۳	۰/۰۲۴	-۰/۴۰۹
	تلاش برای عالی بودن	۳/۰۶۸	۳/۶۳۹	۱۳/۲۴۴	-۰/۲۶	۰/۰۵۱
	نظم و سازماندهی	۳/۱۹۹	۳/۴۸۱	۱۲/۱۲۱	-۰/۲۵۳	-۰/۱۳۳
	ادراک فشار از سوی والدین	۳/۳۳۰	۴/۱۹۷	۱۷/۶۱۷	-۰/۱۶	-۰/۰۴
	هدفمندی	۳/۹۵۱	۳/۸۲۶	۱۴/۴۶۲	۰/۲۴۲	۰/۲۹۳
	استانداردهای بالا برای دیگران	۳/۰۲۴	۳/۹۹۳	۱۵/۹۴۶	۰/۲۹۹	-۰/۲۷۲
	شادکامی	۲/۴۵۱	۰/۴۲۹	۰/۱۸۵	-۰/۱۴۲	-۰/۲۱۰
اضطراب	۲/۸۲۷	۰/۳۹۳	۰/۱۵۵	-۱/۰۷۲	۴/۴۳۱	

1. Academic Achievement Anxiety Questionnaire

جدول ۲. ماتریس همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱. درک ارتباط با سرچشمه هستی	۰/۴۷۲									
۲. زندگی معنوی یا اتکا به هسته درونی	۰/۴۲۶	۱								
۳. حساسیت بین فردی	۰/۳۰۵	۰/۳۲۴	۱							
۴. تلاش برای عالی بودن	۰/۴۰۵	۰/۴۱۷	۰/۴۸۳	۱						
۵. نظم و سازماندهی	۰/۳۲۷	۰/۳۶۹	۰/۳۸۱	۰/۳۶۹	۱					
۶. ادراک فشار از سوی والدین	۰/۲۸۹	۰/۲۵۴	۰/۲۹۷	۰/۳۰۱	۰/۳۱۴	۱				
۷. هدفمندی	۰/۳۲۸	۰/۳۵۷	۰/۳۳۱	۰/۳۴۷	۰/۳۸۳	۰/۳۳۹	۱			
۸. استانداردهای بالا برای دیگران	۰/۴۰۱	۰/۴۲۰	۰/۴۵۷	۰/۴۷۲	۰/۴۳۲	۰/۴۳۶	۰/۴۴۸	۱		
۹. شادکامی	۰/۳۶۰	۰/۳۸۹	۰/۳۲۸	۰/۳۸۸	۰/۳۶۹	۰/۳۰۹	۰/۳۹۴	۰/۳۵۲	۱	
۱۰. اضطراب پیشرفت تحصیلی	۰/۲۷۸	۰/۲۵۴	۰/۳۲۷	۰/۴۱۲	۰/۳۷۲	۰/۳۸۷	۰/۴۰۶	۰/۴۶۵	۰/۳۶۱	۱

جدول ۳. شاخص‌های برازش حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها و متغیرها

شاخص	مقادیر قابل قبول	مقدار به دست آمده
کای اسکور نسبی	< ۳	۲/۵۷۲
ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب (RMSEA)	< ۰/۱	۰/۰۴۳
شاخص برازندگی تعدیل یافته (GFI)	> ۰/۹	۰/۹۷۷
شاخص برازش نرم (NFI)	> ۰/۹	۰/۹۵۶
شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI)	> ۰/۹	۰/۹۴۳
درجه آزادی (DF)		۲۳

مقدار RMSEA برابر با ۰/۰۴۷ می‌باشد لذا این مقدار کمتر از ۰/۱ است که نشان دهنده این است که میانگین مجذور خطاهای مدل مناسب است و مدل قابل قبول می‌باشد. همچنین مقدار کای دو به درجه آزادی (۲/۵۷۲) بین ۱ و ۳ می‌باشد و میزان شاخص GFI، CFI و NFI نیز تقریباً برابر و بزرگ‌تر از ۰/۹ می‌باشد که نشان می‌دهند مدل اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش، مدلی، مناسب است.

جدول ۴. برآورد مستقیم مدل با روش حداکثر درست‌نمایی (ML)

متغیر	مقدار آماره تی	سطح معنی‌داری
شادکامی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی	۰/۵۱۷	۰/۶۰۵
هوش معنوی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی	۰/۵۲۳	۰/۶۰۱
کمال گرایی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی	۱/۴۰۵	۰/۱۶۱
کمال گرایی بر شادکامی	۳/۰۸۹	۰/۰۰۲
کمال گرایی بر هوش معنوی	۹/۳۴۷	۰/۰۰۰

برای تعیین نحوه ارتباط بین متغیرهای پژوهش با یکدیگر از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ ارائه شده است. قبل از تحلیل داده‌های مربوط به فرضیه‌ها، برای اطمینان از این که داده‌های این پژوهش مفروضه‌های زیربنایی مدل معادلات ساختاری را برآورد می‌کنند، به بررسی آن‌ها پرداخته شد. بدین منظور مفروضه‌های معادلات ساختاری شامل، بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش، هم‌خطی چندگانه و داده‌های پرت مورد بررسی قرار گرفتند که به ترتیب بیان می‌شوند. برای بررسی فرض نرمال بودن داده‌های پژوهش از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که یافته‌ها نشان داد، سطح معناداری آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای تمامی شاخص‌های پژوهش، کوچک‌تر از مقدار ۰/۵ است. همچنین در پژوهش حاضر هم‌خطی چندگانه با استفاده از آماره تحمل و عامل تورم واریانس مورد بررسی قرار گرفت و هم‌خطی چندگانه‌ای بین متغیرهای پژوهش مشاهده نگردید. برای بررسی داده‌های پرت از آزمون باکس-ویسکز استفاده شد و نتایج آن نشان داد که پراکندگی نمرات در هر یک از متغیرهای پژوهش، تقریباً یکسان است.

نتایج مندرج در جدول فوق بین هوش معنوی، کمال گرایی و شادکامی با پیشرفت تحصیلی رابطه معکوس معناداری (۰/۰۱) مشاهده می‌گردد. نتایج شاخص‌های برازی حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها و متغیرها در جدول ۴ ارائه شده است.

بررسی آثار متغیرهای میانجی از آزمون سوبل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵ ارائه شد.

نتایج جدول ۵ نشان داد که شادکامی، هوش معنوی و کمال‌گرایی به صورت مستقیم با اضطراب پیشرفت تحصیلی ارتباط دارند. همچنین بین شادکامی و هوش معنوی با کمال‌گرایی ارتباط مستقیمی وجود دارد. برای

جدول ۵. نتایج آزمون سوبل

متغیر میانجی	مقدار آزمون Z در تست سوبل	انحراف استاندارد	سطح معناداری
مسیر مستقیم: کمال‌گرایی - اضطراب	۵/۳۶۶۳۳۸	۰/۰۷۷۸	۰/۰۰۰
مسیر مستقیم: کمال‌گرایی - اضطراب	-۲۲/۵۰۴۹	۰/۰۶۵۲	۰/۰۰۰

تعمیم‌دهی شکست، خودسرزنش‌گری و دیگر سرزنش‌گری، خشم و اضطراب مرتبط است (ایندلیمان و همکاران، ۲۰۲۲).

کمال‌گرایی با اضطراب ارتباط دارد زیرا اضطراب با استانداردهای شخصی پایین‌تر و با استانداردهای برتری که از سوی جامعه تعیین می‌شود. کمال‌گرایان همیشه در تلاش برای رسیدن به اهدافی هستند که از طرف جامعه برای آن‌ها مشخص شده است و آن‌ها همیشه در تلاش هستند که خود را از انتقاد والدین و اطرافیان دور نگه دارند (جعفری و ملایی، ۱۳۹۸).

دیگر یافته این پژوهش نشان داد که کمال‌گرایی با میانجی‌گری شادکامی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی طلاب تأثیر غیر مستقیم دارد. نتایج این پژوهش نشان داد که کمال‌گرایی با میانجی‌گری شادکامی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی طلاب تأثیر غیر مستقیم دارد. نتایج این یافته‌های ذوقی و همکاران (۱۳۹۸)، ایندلیمان و همکاران، ۲۰۲۲، اسپادافورا و همکاران (۲۰۲۲)، زاپاتا-لامان و همکاران (۲۰۲۲) و مالاکار (۲۰۲۱) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت که افراد شادتر بیشتر پس‌انداز می‌کنند. افراد شاد وقت بیشتری برای تصمیم‌گیری صرف می‌کنند؛ آن‌ها انتظار عمر طولانی‌تری دارند. افراد شادتر اضطراب کمتری را تجربه می‌کنند در نتیجه پیشرفت تحصیلی بیشتری را تجربه می‌کنند. در مقابل افراد کمال‌گرا اضطراب پیشرفت تحصیلی بیشتری را تجربه می‌کنند. شادکامی هدف مشترک افراد است و همه برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند. کمال‌گرایی منفی و ناسازگارانه موجب خود انتقادی‌های شدید فرد نسبت به کارها و اعمال خودش و ایجاد احساس عدم شادکامی عمیق و افزایش اضطراب پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود (ایندلیمان و همکاران، ۲۰۲۲).

شادکامی با ایجاد شادی و نشاط و کاهش اضطراب در دانش‌آموزان، آن‌ها

در آزمون سوبل، یک مقدار Z-value از طریق فرمول زیر به دست می‌آید که در صورت بیشتر شدن این مقدار از ۱/۹۶، می‌توان در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار بودن تأثیر میانجی یک متغیر را تأیید نمود.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی مدل یابی روابط ساختاری کمال‌گرایی با اضطراب پیشرفت تحصیلی: نقش واسطه‌گری هوش معنوی و شادکامی در طلاب شهر بابل انجام شد. نتایج این پژوهش نشان داد که کمال‌گرایی با میانجی‌گری هوش معنوی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی طلاب تأثیر غیر مستقیم دارد. این یافته‌ها همسو با نتایج خسروی و همکاران (۱۳۹۹)، یحیی‌زاده و همکاران (۱۳۹۹)، جعفری و ملایی (۱۳۹۸)، ابراهیم و همکاران (۲۰۲۲) و وهابی و همکاران (۲۰۲۱) بود.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که دارای اضطراب بالا از ارزیابی نسبت به خود و یا انجام عملی که باعث شرمندگی شود، بیمناک‌اند. هوش می‌تواند به عنوان واسطه نقش مهمی بین کمال‌گرایی و عملکرد افراد ایفا کند (یحیی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹). نبود استانداردهای برتر، همراه با مشکل ادراک شده از دستیابی به استانداردها، ظاهراً با کژکارکردی روانشناختی در شکل اضطراب ارتباط دارد. این بعد با مشخصه‌های مثبت تلاش و رقابت برای پیشرفت، عزت‌نفس و خودشکوفایی از یک سو و با مشخصه‌های منفی خودشیفتگی، خودسرزنشگری، خودانتقادگری، احساس گناه و افسردگی از سوی دیگر ارتباط دارد و کمال‌گرایی جامعه مدار با نیاز به تأیید دیگران، ترس از ارزیابی منفی، منبع کنترل بیرونی، بیش

را از احساسات و تفکرات منفی و استرس‌های تحصیل دور می‌کند و موجب موفقیت تحصیلی و کاهش اضطراب تحصیلی می‌شود (ذوقی و همکاران، ۱۳۹۸).

انجام پژوهش حاضر مانند سایر پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی مواجه بود. از جمله محدودیت‌ها این بود که چون جامعه آماری پژوهش حاضر، دانش‌آموزان پسر طلاب شهر بابل بود، تعمیم یافته‌ها به دانش‌آموزان پسر طلاب سایر مناطق جغرافیایی می‌بایست با احتیاط انجام شود. همچنین این پژوهش در شهر بابل انجام شده است و به دلیل تنوع فرهنگی موجود در کشور و استان، نتایج قابلیت تعمیم با دیگر نقاط کشور یا استان را ندارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، دانش‌آموزان از مقاطع مختلف و دانش‌آموزان دختر مورد بررسی قرار گیرند و همچنین این مطالعه در سایر مناطق مختلف استان یا کشور تکرار شده و نتایج آن با یافته‌های پژوهش حاضر مقایسه گردد. در نهایت می‌توان گفت نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند برای مشاوران مفید باشد. بنابراین با اتکا به یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان پیشنهاد کرد که کارگاه‌هایی با هدف آشنایی دانش‌آموزان جهت کاهش کمال‌گرایی و اضطراب پیشرفت تحصیلی و همچنین افزایش هوش معنوی و شادکامی، برگزار شود. همچنین با توجه به این که منشأ اضطراب تحصیلی دانش‌آموزان، تفکرات فرد است، پیشنهاد می‌شود از مداخله‌هایی

که دانش‌آموزان در راستای شناخت، بینش و تغییر نگرش درباره افکار خود نسبت به اضطراب تحصیلی هدایت می‌کنند، استفاده شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته روانشناسی تربیتی در دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل است. پژوهش حاضر با اخذ کد اخلاق IR.IAU.BABOL.REC.1402.037 از دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل انجام شده است. به جهت حفظ رعایت اصول اخلاقی در این پژوهش سعی شد تا جمع‌آوری اطلاعات پس از جلب رضایت شرکت‌کنندگان انجام شود. همچنین به شرکت‌کنندگان درباره رازداری در حفظ اطلاعات شخصی و ارائه نتایج بدون قید نام و مشخصات شناسنامه افراد، اطمینان داده شد.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: این مقاله از رساله دکتری نویسنده اول و به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم استخراج شده است.

تضاد منافع: نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما و مشاوران این تحقیق و دانش‌آموزان طلاب پسری که در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

جعفری، سپیده و ملایی، زینب. (۱۳۹۸). نقش واسطه‌ای راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در ارتباط بین هوش معنوی و پیشرفت تحصیلی. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۹(۲)، ۴۳۲-۴۲۴.

<http://ijme.mui.ac.ir/article-1-4908-fa.html>

حضرت بگی، فاطمه؛ عسگری، پرویز؛ مکوندی، بهنام و کرایبی امین. (۱۴۰۱). روابط ساختاری مهارت‌های حل مسئله و هوش معنوی با گرایش به اعتیاد به اینترنت به توجه نقش میانجی نشخوار فکری. *علوم روانشناختی*، ۲۱(۱۱۴)، ۱۲۶۴-۱۲۵۱.

<http://psychologicalscience.ir/article-1-1307-fa.html>

خسروی، سعید احمد؛ حسین‌زاده، بابک؛ شجاعی، علی‌اصغر و صادقی جمال. (۱۳۹۹). نقش واسطه‌ای هوش معنوی در رابطه بین کمال‌گرایی و امید به زندگی مدیران دانشگاه‌های آزاد استان مازندران. *دین و سلامت*، ۸(۱)، ۴۹-۵۶.

<http://jrh.mazums.ac.ir/article-1-780-fa.html>

دوستی، آریان و ناستی زایی، ناصر. (۱۴۰۱). اثر رهبری معنوی اسلامی بر سلامت معنوی معلمان با نقش‌های میانجی سرمایه معنوی و هوش معنوی. *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام*، ۱۰(۱۹)، ۲۴۷-۲۶۸.

<https://doi.org/10.30497/esi.2022.243348.1560>

ذوقی، لیلا؛ کاکاوند، منیر؛ و چوبداری، عسگر. (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین کمال‌گرایی و اضطراب امتحان با متغیر میانجی ذهن‌آگاهی در دانشجویان. *روانشناسی تربیتی*، ۱۵(۵۱)، ۱۹۵-۲۱۰.

<http://doi.org/10.22054/jep.2019.40560.2622>

رزاقی، شکوفه؛ منصوبی‌فر، محسن، هواسی‌سومار، ناهید، طهمورسی، نیلوفر. (۱۴۰۲). بررسی اثربخشی درمان هیجان‌مدار بر نظم‌جویی هیجانی و کیفیت زندگی دانشجویان موسیقی دارای رگه‌های اختلال اضطراب اجتماعی. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۲(۱۲۷)، ۱۳۵۲-۱۳۳۵.

<http://psychologicalscience.ir/article-1-1994-fa.html>

رسولی خورشیدی، فاطمه؛ صرامی، غلامرضا؛ نادری، حبیب‌اله؛ و شجاعی، علی‌اصغر. (۱۳۹۸). الگویابی انگیزش در ارتباط بین اضطراب امتحان و اهمال‌کاری تحصیلی با پیشرفت. *راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۱۲(۱)، ۸۴-۹۱.

<http://edcbmj.ir/article-1-1809-fa.html>

سمائی، سهیلا. (۱۳۸۹). اعتباریابی، رواسازی و نرم‌یابی سیاهه کمال‌گرایی هیل. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.

<https://elmnet.ir/Article/10449759-39632>

صالحی عمران، ابراهیم؛ و عابدینی بلترک، میمنت. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین شادکامی با موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان در فضاهای آموزشی استان مازندران با تأکید بر نقش برنامه‌ریزی آموزشی. *مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی*، ۷(۱۳)، ۱۲۱-۱۴۵.

<http://doi.org/10.22080/eps.2018.2025>

عبداله‌زاده، حسن، کشمیری، مهدیه، عرب‌عامری، فاطمه. (۱۳۸۸). هوش معنوی (مفاهیم، سنجش و کاربردهای آن). تهران: روانسنجی.

<https://www.gisoom.com/book/1652362>

علیپور، احمد؛ و نوربالا، احمدعلی. (۱۳۸۷). بررسی مقدماتی پایایی و روایی پرسشنامه شادکامی اکسفورد در دانشجویان دانشگاه‌های تهران. *مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۵(۲)، ۵۵-۶۶.

<http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-1777-fa.html>

عمادی، شایا، میرهاشمی، مالک، شریفی، حسن پاشا. (۱۳۹۹). مدل ساختاری برای پیش‌بینی دلدردگی زناشویی بر اساس هیجان‌خواهی، کمال‌گرایی و راهبردهای تنظیم هیجان با میانجی‌گری تاب‌آوری در زنان متأهل. *مجله علوم روانشناختی*، ۱۹(۹۲)، ۱۰۲۲-۱۰۱۱.

<http://psychologicalscience.ir/article-1-411-fa.html>

یحیی‌زاده درزی، مهدی؛ حسین‌زاده، بابک؛ و کیاپور، آزاده. (۱۳۹۹). مدل‌یابی روابط ساختاری کمال‌گرایی تحصیلی با میانجی‌گری هوش معنوی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. *تعلیم و تربیت*، ۳۶(۳)، ۵۳-۷۰.

<http://qjoe.ir/article-1-2555-fa.html>

References

- Abdulzadeh, H., Kashmiri, M., & Arab Ameri, F. (1388). Spiritual intelligence (concepts, measurement and its applications). Tehran: Psychometry. (Persian) <https://www.gisoom.com/book/1652362>
- Alipoor, A., & Noorbala, A. A. (1999). A preliminary evaluation of the validity and reliability of the Oxford happiness questionnaire in students in the universities of Tehran. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 5(1), 55-66. (Persian). <http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-1777-fa.html>
- Alpert, R., & Haber, R.N. (1960). Anxiety in academic achievement situations. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 61(2), 207-215. <https://doi.org/10.1037/h0045464>
- Argyle, M., Martin, M., & Crossland, J. (1989). Happiness as a function of personality and social encounters.

- Recent academic in Social Psychology. North Holland: Elsevier.
- Baytemir, K. (2022). Do parents have exam anxiety, too? The predictive role of irrational beliefs and perfectionism with parental exam anxiety in explaining students' exam anxiety. *School Psychology International*, 4 (2): 387-398. <https://doi.org/10.1177/01430343221122387>
- Dousti, A., & Nastiezaie, N. (2022). The Effect of Islamic Spiritual Leadership on Teachers' Spiritual Health with Mediating Roles of Spiritual Capital and Spiritual Intelligence. *Islamic Perspective on Educational Science*, 10(19), 247-268. (Persian) <https://doi.org/10.30497/esi.2022.243348.1560>
- Emadi, S., Mirhashemi, M., & Pashasharifi, H. (2020). A structural model for prediction of couple burnout based on sensation seeking, perfectionism and emotion regulation strategies with the mediation of resiliency in married women. *Journal of psychologicalscience*, 19(92), 1011-1022. (Persian). <http://psychologicalscience.ir/article-1-411-fa.html>
- Endleman, S., Brittain, H., & Vaillancourt, T. (2022). The longitudinal associations between perfectionism and academic achievement across adolescence. *International Journal of Behaviora Development*, 46(2), 91-100. <https://doi.org/10.1177/01650254211037400>
- Eoh, Y., Lee, E., & Park, S.H. (2022). The relationship between childrens school adaptation, academic achievement, happiness and problematic smartphone usage. A multiple informan moderated mediating model. *Applied Research in Quality of Life*, 6(4), 1-15. <https://doi.org/10.1007/s11482-022-10080-w>
- Fishstrom S, Wang HH, Bhat BH, Daniel J, Dille J, Capin P, Vaughn S. A meta-analysis of the effects of academic interventions on academic achievement and academic anxiety outcomes in elementary school children. *Journal of School Psychology*, 2022; 92(4), 265-284. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2022.03.011>
- Jafari, S., & Mollaei, Z. (2019). Mediating role of self-regulated learning strategies for spiritual intelligence and academic achievement. *Iranian Journal of Medical Education*, 19, 424-432. (Persian). <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-4908-fa.html>
- Hazrat bagi, F., Asgari, P., Makvandi, B., Koraei, A. (2022). The structural relationships of problem solving skills and spiritual intelligence with internet addiction tendency according mediating role of rumination. *Journal of Psychological Science*. 21(114), 1251-1264. (Persian) <http://psychologicalscience.ir/article-1-1307-fa.html>
- Hill, R.W & Huelsman T.J, Furr R.M, Kilber J., Vicente B.B & Kennedy, C. (2004). A new measure of perfectionism: the perfectionism inventory. *Journal of Oersonal Assessments*, 24(1), 11-20. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa8201_13
- Ibrahim, N., Burhan, N. M., Mohamed, A., Mahmud, M., & Abdullah, S. R. (2022). *Emotional intelligence, spiritual intelligence and psychological well-being: Impact on society*. <https://doi.org/10.17576/geo-2022-1803-06>
- Jiang, Y., Lu, C., Chen, J., Miao, Y., Li, Y., & Deng, Q. (2022). Happiness in University Students: personal, familial, and social factors: a cross-sectional questionnaire survey. *International journal of environmental research and public health*, 19(8), 47-53. (Persian) <https://doi.org/10.3390/ijerph19084713>
- Khosravi, S. A., Hosseinzadeh, B., Shojaee, A. A., & Sadeghi, J. (2020). Mediating role of spiritual intelligence in the relationship between perfectionism and life expectancy among administrators of Azad University in Mazandaran Province. *Journal of Religion and Health*, 8(1), 49-56. (Persian) <http://jrh.mazums.ac.ir/article-1-780-fa.html>
- Laville, A., Holtom, H., Conway, E. J., & Alder, C. (2023). Exploring clinical perfectionism in higher education students: Key recommendations and reflections on a partnership. *International Journal for Students as Partners*, 7(1), 198-204. <https://doi.org/10.15173/ijasp.v7i1.5186>
- Ma, Q., & Wang, F. (2022). The Role of Students' Spiritual Intelligence in Enhancing Their Academic Engagement: A Theoretical Review. *Frontiers in Psychology*, 13, 857842. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.857842>
- Malakar, P. (2021). Role of internet gaming behaviors and test anxiety on emotional intelligence, subjective happiness and academic achievement among adolescent school students. *Psychology and Education*, 58(2), 10773-10800. <https://www.researchgate.net/publication/350277274>
- Mohamad, N. H. (2023). Students happiness in higher education: The cross continent studies. *Journal of Contemporary Social Science and Education*

- Studies (JOCSSSES)*, 3(2), 68-76.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10154975>
- Rasouli Khorshidi, F., Sarami, G., Naderi, H., & Shojaei, A. A. (2019). Modeling motivation in the relationship between test anxiety and academic procrastination with achievement. *Education Strategies in Medical Sciences*, 12(1), 84-91. (Persian) <http://edcbmj.ir/article-1-1809-fa.html>
- Razaghi, S., Mansoobifar, M., Havasi soomar, N., Tahmouresi, N (2023). Investigating the efficacy of emotion-focused therapy on social anxiety, emotional regulation and quality of life in music students with traces of social anxiety disorder. *Journal of psychologicalscience*, 22(127), 1335-1352. (Persian)
<http://psychologicalscience.ir/article-1-1994-fa.html>
- Salehi Imran, I., Abedini Beltrek, M. (2017). Examining the relationship between happiness and academic success of students in the educational spaces of Mazandaran province, emphasizing the role of educational planning. *Educational Planning Studies*, 7(13), 121-145. (Persian)
<http://doi.org/10.22080/eps.2018.2025>
- Samai, Soheila. (2009). Validation, standardization and modification of Hill's perfectionism inventory. Master's thesis, Shahid Beheshti University, Faculty of Educational Sciences and Psychology. (Persian) <https://elmnet.ir/Article/10449759-39632>
- Senmar, M., Azimian, J., Noorian, S., Aliakbari, M., & Chegini, N. (2023). Relationship between spiritual intelligence and lifestyle with life satisfaction among students of medical sciences. *BMC Medical Education*, 23(1), 520-537.
<https://doi.org/10.1186/s12909-023-04506-8>
- Spadafora, N., Blackburn, M., Methot-Jones, T., Zinga, D., & Molnar, D. S. (2022). How is Multidimensional Trait Perfectionism Related to Anxiety Across Time in First-Generation Secondary Students?. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 5 (14): 1-11.
<https://doi.org/10.1007/s10862-022-09972-w>
- Toraman, Ç., Aktan, O., & Korkmaz, G. (2022). How Can We Make Students Happier at School? Parental Pressure or Support for Academic Success, Educational Stress and School Happiness of Secondary School Students. *Shanlax International Journal of Education*, 10(2), 92-100.
<https://doi.org/10.34293/education.v10i2.4546>
- Vahabi, A., Vahabi, B., Sayyad, S., Moradi, M., & Sayyadi, M. (2021). The Relationship between spiritual intelligence and academic achievement among the students of Kurdistan University of Medical Sciences, Iran, 2016. *Chronic Diseases Journal*, 9(2), 55-60.
<https://core.ac.uk/download/pdf/386112164.pdf>
- Yahyaazaadeh Darzi, M., Hosseinzaadeh, P. D., & Kiyaapoor, P. D. (2020). Students' Achievement Anxiety as a Function of Spiritual Intelligence and Academic Perfectionism. *Quarterly Journal of Education*, 36(3), 53-70. (Persian).
<http://qjoe.ir/article-1-2555-fa.html>
- Zapata-Lamana, R. Sanhueza-Compos, C., Stuardo-Alvarez, M., Ibarra-Mora, J., Mardones-Contreras, M., Reyes-Molina, D.,... & Cigarroa, I. (2021). Anxiety, low self-esteem and a low happiness index are associated with poor school performance in Chilean adolescents: a cross-sectional analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(21), 11685-11697.
<https://doi.org/10.3390/ijerph182111685>
- Zoghi, L., Kaka, M., & Choobdari, A. (2019). Study the relation between perfectionism with Test anxiety by mediating role of mindfulness in college students. *Educational Psychology*, 15(51), 195-210.
<https://doi.org/10.22054/jep.2019.40560.2622>